

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Kuntaliitto pitää maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman laatimista hyvänä askeleena kohti kokonaisvaltaista ilmastopolitiikkaa. Maankäyttösektorin toimenpidealueet on esitetty kattavasti ja toimenpide-ehdotuksia on paljon. Moni toimenpide tarvitsee lisää konkreettisuutta esim. ohjauskeinon osalta, jotta ilmastovaikutusten arviointi on mahdollista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta mahdollista seurata. On kuitenkin tärkeää, että MISU on valmisteltu ja tietopohjan parantuessa myös toimenpiteitä kehitetään edelleen.

Kuntaliiton mielestä metsänraivauksen vähentämisen ohjaus vaikutusten arviointia kehittämällä kaavoittajille työkalu on kannatettavaa (toimenpide 7.2.3). On tärkeää, että kaavoituksen ilmastovaikutuksia arvioidaan kokonaisvaltaisesti huomioiden myös muut maankäytön päästövaikutukset kuin metsänraivaus. Työkalun kehittämisessä on hyvä hyödyntää kuntien kokemuksia jo tehdyistä maankäytön muutosten ilmastovaikutusten arvioinneista. Työkalun on palveltava kaikkia kaavatasoja.

Kuntaliitto suhtautuu varauksellisesti maankäytön muutosmaksuun sekä mahdolliseen ilmoitus-/lupamenettelyyn (toimenpide 7.2.4). Ennakoitavuuden ja vaikuttavuuden kannalta maksun suuruuden lisäksi on oleellisesti merkitystä erilaisilla rajauksilla. Tällaisia aiheutuu esim. siitä, miten toimenpide suhtautuu taajamarakentamiseen tai esim. kaavoihin, joilla on rakentamisoikeutta, joka ei vielä toteutunut. Uusien maksujen suhde pitää olla selvä kaavoitukseen, missä kunnat perivät jo erilaisia maksuja. Maankäyttöä koskevaa hallinnon, missä on jo olemassa olevien maksujen lisäksi myös erilaisia ilmoitus- ja lupamenettelyjä, monimutkaistamista tulee välttää. Kuntaliitto ehdottaa mahdolliseksi vaihtoehdoksi ohjata maankäytön muutosmaksu kunnan maankäyttömaksuksi, joka ohjataan kunnan ilmastotyön.

Monien kuntien hiilineutraaliustavoitteeseen on kirjattu maankäytön nettohiilinielujen hyödyntäminen jäljellejäävien päästöjen hyvittämisessä ja listattu toimenpiteitä hiilinielujen suojelemiseksi ja kasvattamiseksi. Kuntien kiinnostusta tehdä maankäyttösektorin ilmastotoimia lisäksi kuitenkin kuntakohtainen, yhtenäinen laskenta maankäytön päästöistä ja nettohiilinieluista. Kunnilla on monenlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa jo nykyisellään maankäytön päästöihin ja esimerkiksi nyt tehtävät Hiilestä kiinni -hankkeet kuntien kanssa tuovat onnistuessaan uusia käytäntöjä kuntien ilmastotyöhän (toimenpide 7.11.7). Yhteistyö esimerkiksi erilaisten kuntien ilmastoverkoston kanssa on mahdollisuus levittää hyviä käytäntöjä ja kehittää valtion ja kuntien kumppanuutta myös maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden kokonaisuudessa.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpide-ehdotukset vaikuttavat alueellisesti hyvin eri tavoin sillä mahdollisuudet toimenpiteiden toteuttamiseen alueellisesti ja paikallisesti eroavat hyvinkin paljon toisistaan. Niinpä ilmastotoimien toimeenpano voi pahimmassa tapauksessa lisätä alueellista eriarvoisuutta ja tähän olisi suunnitelman toimeenpanossa ja seurannassa kiinnitettävä huomiota.

MISUssa on hyvin kytketty yhteen tarve toimia päästöjen vähentämiseksi sekä ilmastomuutokseen sopeutumiseksi. Tämän yhteyden konkreettinen ja selkeä viestintä voi lisätä toimenpiteiden hyväksyttävyyttä

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

Kuntaliitto on huolissaan siitä, että ilmastopolitiikan useat eri ohjelmat, strategiat sekä eri hallinnan tasoilta tulevat aloitteet ovat luoneet monimutkaisen toimintaympäristön, mikä on uhka sen läpinäkyvyydelle ja vaikuttavuudelle. Kokonaisuuden hallinta, yhteisvaikutuksen tunnistaminen ja tehokkuuden varmistaminen on vaativaa. Vaikka maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on johdonmukainen osa ilmastopolitiikan kokonaisuutta, Kuntaliitto toivoo, että yleisesti pyrittäisiin selkeyttämään ohjausympäristöä, jotta esim. päällekkäisyydeltä välttyttäisiin.

Jalonen Pauliina
Suomen Kuntaliitto ry